

فهرست

۷	مقدمه مترجم
۹	پیشگفتار
۱۱	پادشاهی هخامنشی
۳۱	سکه‌های ساسانی و نهاد پادشاهی
	نقوش مذهبی روی سکه‌های ایران
۴۵	باستان
	پادشاهی مقدس و دیگر جنبه‌های نمادین
	سلطنتی در ایدئولوژی هخامنشیان و
۶۷	ساسانیان
۹۷	کوشان ساسانیان یا کوشان شاهان
۱۳۵	نمایه

مقدمه مترجم

کتاب حاضر شامل مجموعه مقالاتی در خصوص مفهوم نهاد پادشاهی و سلطنت در ایران باستان می‌شود که زیر نظر دکتر تورج دریایی (دانشگاه اروین-کالیفرنیا) گردآوری شده است. شاید اغراق نباشد اگر ادعا کنیم که درک مفهوم نهاد پادشاهی در ایران باستان، مهم‌ترین عامل شناخت ما از سیر تاریخی ایران‌زمین در این دوران است. در تمام طول تاریخ باستانی ایران، شخص پادشاه نقشی محوری داشته و نگارش تاریخ و فرهنگ ایران باستان بدون در نظر گرفتن جایگاه نهاد پادشاهی امری غیرممکن خواهد بود.

بررسی دقیق مفهوم نهاد پادشاهی در ایران باستان نیازمند آن است که این مفهوم از دریچه منابعی نگریسته شوند که بازتاب نگاه خود شاهان ایرانی نسبت به ماهیت وجودی مقام خودشان بوده است. شاهان باستانی ایران چه درکی از خود داشتند و این درک را چگونه بازتاب می‌دادند؟ بدون تردید چنین درکی را تنها می‌توان از طریق منابع دست اول تاریخی به دست آورد که در این مورد شامل کتیبه‌های سلطنتی و به‌خصوص سکه‌ها است. متون و همچنین نقوش درج شده در این منابع هر کدام کلیدی برای رسیدن به پاسخ پرسش‌های پیش رو در خصوص مفهوم نهاد پادشاهی در ایران باستان است. ضرب سکه در ایران باستان، به‌غیر از کارکردهای اقتصادی خود، مهم‌ترین ابزار تبلیغی (پروپاگاندا) در راستای رواج دیدگاه

موردنظر شاهان بوده و از این حیث عملکرد سکه‌ها حتی بالاتر از کتیبه‌ها و نقش برجسته‌های سلطنتی است.

مقالات نگاشته‌شده در کتاب حاضر، که حاصل تحقیقات پژوهشگران برجسته حوزه مطالعات ایران‌شناسی است، به شکل کلی بر پایه استفاده از همین منابع نگاشته شده‌اند و به شکلی مفید در پیوند با یکدیگر تصویری کلی از نهاد پادشاهی در ایران باستان را به خواننده عرضه می‌دارند. در پایان لازم است تا از دکتر تورج دریایی که پیشنهاد ترجمه این کتاب را به مترجم داده و در این راه همواره راهگشای مشکلات و پرسش‌های پیش‌آمده بوده است تشکر کنم.

مهناز بابایی

تهران، ۹۸/۹/۱۰

پیشگفتار

این کتاب به منظور انتقال زیبایی‌ها و اهمیت سکه‌های ایران باستان از دورهٔ هخامنشیان، که نخستین سکه‌های ایران در زمان حکومت داریوش بزرگ در اوایل قرن ششم قبل از میلاد ضرب شد، تا اواخر دورهٔ ساسانیان و زمانی که یزدگرد سوم پس از هجوم مسلمانان در شمال شرقی ایران جان خود را از دست داد، فراهم آمده است. بدین‌سان مقالات و همچنین تصاویر سکه‌ها در این کتاب بیش از یک هزاره از تاریخ، هنر و ایدئولوژی ایران‌زمین را در بر گرفته است. پیر بریان در مقالهٔ خود، موضوع پادشاهی و ایدئولوژی هخامنشی را مورد بررسی قرار داده است؛ جایی که پادشاه در نزدیکی خدایان ایستاده بود و مردمانش تاج و تخت پادشاهی را روی دستان خود نگاه داشته بودند. من در فصل مربوط به خود دربارهٔ اهمیت سکه‌ها برای درک مفهوم پادشاهی ساسانی، بر اساس نمادها و سجع‌های موجود روی آن‌ها بحث می‌کنم. با نگاهی به تحولات سکه‌های ساسانی، می‌توان تغییرات ایدئولوژیک و آرمان‌های سیاسی شاهنشاهان در اواخر دوران باستان را درک کرد. جنیفر رز نیز نمادهای مرتبط با دین زرتشتی را روی سکه‌های باستانی ایران در طول یک هزاره مورد بررسی قرار داده است. وی در مقالهٔ خود دربارهٔ نقوش و مضامین مربوط به سنت ایرانی از زمان هخامنشیان تا سلوکیان، اشکانیان، کوشانیان و بالاخره شاهنشاهی ساسانی

بحث کرده است. آنتونیو پاناینو در مورد ایده پادشاهی که روی سکه‌ها و منابع متنی در دوره هخامنشی و ساسانی منعکس شده پژوهش کرده است. او بین عقاید الهی و ذات الوهی پادشاهی و ایده خورنه (فرّه) پادشاهی یا شکوه سلطنتی، که نماینده اهورامزدا روی زمین بود، تمایز قائل می‌شود. در پایان خداداد رضاخانی به بررسی نقش سکه‌ها در بازشناسی پادشاهی کوشان ساسانیان و اطلاعاتی که از خلال این سکه‌ها در خصوص نهاد پادشاهی در شرق ایران به دست می‌آید پرداخته است. در پایان، بخش دیگر کتاب به تصاویری از سکه‌های باستانی ایران اختصاص داده شده است. این سکه‌ها در کنار منابع متنی بخشی از مهم‌ترین منابع برای بازسازی مفهوم نهاد پادشاهی در ایران است.

تورج دریایی

رئیس مرکز مطالعات ایران‌شناسی ساموئل جردن

ارواین - کالیفرنیا